

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
РАДА ПО ВИВЧЕННЮ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ УКРАЇНИ

На правах рукопису

ПАВЛЮК ВАСИЛЬ ВАСИЛЬОВИЧ

ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ
ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ СЕЛА:
АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Спеціальність 08.10.04 - Соціальна інфраструктура

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

В. Павлюк

Київ - 1995

00778056 (X)

Дисертаційна робота в рукописі.

Дисертація виконана в Раді по вивченню продуктивних сил
України НАН УкраїниНаукові керівники - доктор економічних наук,
професор О.І.Кочергадоктор економічних наук,
професор Ф.С.П'ятаковаОфіційні опоненти - доктор економічних наук,
професор В.В.Оникієнкокандидат економічних наук,
доцент Л.Г.Рождественська

Провідна організація - Інститут економіки НАН України

Захист відбудеться " 15 " червня 1995 р. о 16⁰⁰ год.
на засіданні спеціалізованої вченої ради Д.ОІ.78.ОІ при Раді по
вивченню продуктивних сил України НАН України за адресою:
252032, м.Київ, бульвар Шевченка, 60.З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Ради по вивченню
продуктивних сил України НАН України.Автореферат розісланий " 10 " травня 1995 р.Вчений секретар
спеціалізованої
вченої ради
доктор географічних наукП.С.Коваленко
П.С.КоваленкоЛННБ ім. В. Стефаніка
АН України

I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність проблеми. Нові об'єктивні тенденції в соціально-економічному розвитку території¹, що викликані формуванням принципово нового господарського механізму у зв'язку з переходом до ринкових відносин та зростанням в цих умовах важливості регіонального самоуправління, вимагають розв'язання широкого спектра теоретичних і практичних завдань, серед яких вагоме місце посідають проблеми територіальної організації житлово-комунальної інфраструктури /ТО ЖКІ/ села.

Протягом багатьох років сільська соціальна інфраструктура і житлово-комунальна, зокрема, не одержувала належної підтримки з боку держави. На одного сільського жителя централізованих капітальних вкладень в дану сферу припадало на 70 % менше, ніж на міського.

Наслідком цього є низька забезпеченість жителів села послугами житлово-комунальної інфраструктури /ЖКІ/, що до того ж посилюється нерівномірністю розміщення її об'єктів та нерациональною їх організацією.

Методологічним основам дослідження, класифікації, загальними закономірностям розвитку і розміщення соціальної інфраструктури присвячені роботи О.М.Алимова, В.Р.Беленького, Н.М.Вітренко, М.Ф.Голикова, Л.А.Григор'євої, В.І.Дріца, В.Є.Козака, О.І.Кочерги, В.М.Новикова, М.С.Платона, Ж.Т.Тоценка, Л.О.Шепотько, В.В.Духименка. Глибоко проаналізована економічна природа територіальної організації, проблеми її формування в роботах Е.В.Алаєва, Т.М.Калашникової, В.І.Карсекіна, В.В.Кістанової, В.В.Онікієнка, А.С.Пробста, В.С.Хорєва, М.В.Шаленко. Питання розвитку окремих галузей соціальної інфраструктури, методичні основи їх аналізу та прогнозування досить повно висвітлені в роботах

Л.П.Демидко, Л.Л.Кустової, В.І.Куценко, О.Д.Панкова, Ф.С.П'ятакової, О.І.Римарука, Л.Г.Рожественської. Проте проблеми житлово-комунальної інфраструктури та особливості її територіальної організації в сільських місцевостях залишаються маловивченими.

Не визначені методологічні основи регіонального дослідження ЖКІ в сільських місцевостях, відсутня система параметрів для комплексної оцінки ТО ЖКІ, в достатній мірі не врахований вплив соціально-економічних факторів, що визначають територіальну диференціацію ЖКІ, не знайшли свого відображення обґрунтування оптимальної її структури, відсутня чітка методика удосконалення функціональної структури ТО ЖКІ села.

Актуальність та практична важливість вказаних проблем, їх невивіршеність та маловивченість зумовили вибір теми дисертаційної роботи.

Метою дисертаційного дослідження є визначення основних методологічних підходів до аналізу та прогнозування динаміки основних параметрів територіальної організації житлово-комунальної інфраструктури в сільських місцевостях та розробка методів і практичних рекомендацій щодо її удосконалення в умовах реформування господарських відносин та зростання ролі регіонального самоуправління.

У відповідності з поставленою метою в роботі намічені і розв'язані такі основні завдання:

визначені методологічні підходи до тлумачення суті поняття територіальна організація соціальної інфраструктури, обґрунтована соціально-економічна природа ТО ЖКІ як цілісної економіко-географічної системи;

розроблена система показників для оцінки компонентної, територіальної та управлінської структури і форм ТО ЖКІ;

проведений аналіз особливостей і форм просторової організа-

ції ЖКІ в сільськіх місцевості;

досліджені фактори, що обумовлюють територіальну диференціацію кількісних, якісних та експлуатаційно-споживчих параметрів функціонування ЖКІ в сільськіх місцевості;

адіснене раонування території України за основними параметрами рівня розвитку ЖКІ та наважливішими факторами, що впливають на її формування;

розроблені методичні основи регіонального прогнозування розвитку ЖКІ села;

визначені пріоритети в перспективах розвитку ЖКІ та основні напрямки удосконалення її територіальної організації в регіонах різних ієрархічних рівнів;

розроблене та реалізоване організаційно-методичне забезпечення підпрограми розвитку ЖКІ в структурі регіональних програм.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні та методичні основи перспективного аналізу ТО ЖКІ в сільськіх місцевості.

Об'єктом дослідження є блок підгалузея, що формує житлово-комунальну інфраструктуру в сільськіх місцевості областей України.

Методологічною основою дослідження є сучасна економічна теорія, дослідження українських та зарубіжних вчених з питань розвитку соціальної сфери села, територіальної організації галузея соціальної інфраструктури, законодавчі та нормативні акти з питань господарського та соціального розвитку.

В дисертаційній роботі використані методичні та статистичні матеріали Міністерства статистики України, Міністерства економіки, Державного комітету з питань житлово-комунального господарства, Державного комітету з питань будівництва та архітектури, Ради по вивченню продуктивних сил України НАН України.

В ході дослідження застосовувалися методи економіко-статис-

тичного та порівняльного регіонального аналізу, статистичних групувань, кореляційно-регресійного аналізу, економіко-математичного моделювання, комп'ютерно-картографічних.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних, методологічних та організаційних основ удосконалення територіальної організації житлово-комунальної інфраструктури села в умовах реформування госпгосподарських відносин та зростання ролі регіонального самоуправління. Зокрема, це проявилось в:

новому науково обґрунтованому визначенні поняття "територіальна організація ЖКІ", що відображає системний підхід до характеристики її компонентної, територіальної та управлінської структур;

вперше побудована система показників ТО ЖКІ, на основі яких проведені територіальні зіставлення кількісних, якісних та експлуатаційно-споживчих характеристик ЖКІ, визначені територіальні пропорції у споживанні сільським населенням України житлово-комунальних послуг;

розроблена і реалізована методика зонування території України за основними параметрами розвитку ЖКІ, на основі якої досліджені загальні закономірності формування територіальної організації;

розроблена методика регіонального прогнозування динаміки основних параметрів ЖКІ села, яка ґрунтується на збалансованості між рівнем розвитку ЖКІ та факторами, що його визначають в межах певної території;

запропонована методика удосконалення функціональної структури ТО ЖКІ, що базується на закономірностях формування структури житлово-комунальних послуг, як кінцевого продукту функціонування ЖКІ;

Практичне значення дисертаційного дослідження полягає в тому, що теоретичні та методичні висновки роботи доведені до рівня практичних рекомендацій і мають адресну спрямованість.

Результати розробленої в дисертації оцінки кількісних, якісних та експлуатаційно-споживчих аспектів функціональної структури ЖКІ села можуть бути використані при виконанні техніко-економічних обґрунтувань підрозділів регіональних програм соціально-економічного розвитку, розробці відповідних розділів територіальних схем розвитку і розміщення продуктивних сил, регіональному аналізу складових елементів ЖКІ.

Визначені в ході дослідження пріоритетні напрямки ТО ЖКІ можуть бути рекомендовані територіальним органам управління та виконавчим структурам для вирішення проблем удосконалення та оптимізації компонентної структури ЖКІ регіону.

Використання методичних рекомендацій з прогнозування забезпеченості сільського населення житлом та обсягу житлово-комунальних послуг на душу населення дає можливість обґрунтувати темпи і пропорції перспективного розвитку ЖКІ у взаємозв'язку з умовами навколишнього середовища.

Розроблені і апробовані на прикладі регіональної підпрограми організаційно-методичні пропозиції розвитку ЖКІ дозволять вибрати оптимальну для кожної території організацію ЖКІ і в умовах підвищення ролі регіонів будуть сприяти вирішенню проблеми збалансованості та ефективного використання всіх видів ресурсів.

Апробація та впровадження результатів дослідження. Тема дисертаційної роботи є складовою частиною тематики досліджень РВПС України НАН України з регіональних проблем соціального розвитку, питань рівня життя територіальних груп населення, споживчого сектора економіки. Результати дослідження значли

відображення в розробці Схеми розвитку і розміщення продуктивних сил України на період до 2010 року, Комплексного прогнозу науково-технічного і соціально-економічного розвитку Полісся, Національної програми відродження села, "Схеми расселения и трудоустройства крымских татар в Крыму", теми "Вплив наслідків Чорнобильської катастрофи на розвиток і розміщення продуктивних сил".

Основні положення і висновки дослідження опубліковані в тезах республіканської науково-практичної конференції в м.Маріуполі /1993 р./.

Наукові публікації. По результатах дисертаційного дослідження опубліковано 4 наукових роботи загальним обсягом 1,2 др. арк.

Обсяг і структура роботи. Структура дисертаційної роботи відповідає її цільовій спрямованості, визначена логічною послідовністю вирішуваних завдань і складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури та додатків. Обсяг дисертації викладений на 160 сторінках машинописного тексту і включає 20 таблиць, 1 схему, 2 малюнки, 8 картосхем, список використаної літератури із 237 назв та 32 додатки.

2. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ І ВИСНОВКИ ДИСЕРТАЦІЇ

В ході виконання дисертаційної роботи були поставлені і вирішені завдання, що спрямовані на удосконалення ТО ЖКІ села. Основні теоретичні висновки, узагальнення та практичні рекомендації зводяться до таких положень:

1. На основі вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду обґрунтована природа соціально-економічної категорії "територіальна організація соціальної інфраструктури", що визначається нами як виражена в конкретних організаційно-структурних формах,

які в певному порядку розміщені по території, сукупність системних взаємозв'язків між різними об'єктами чи галузями соціальної інфраструктури.

Територіальна організація соціальної інфраструктури /ТОСІ/ розглядається в дисертації як цілісна економіко-географічна система, що входить на правах підсистеми в систему вищого ієрархічного рівня - територіальну організацію суспільства /ТОС/, зберігаючи при цьому цілісність свого функціонального складу, тобто має певну функціонально-компонентну, функціонально-територіальну та функціонально-управлінську структуру. Її компонентна структура характеризує сукупність стійких зв'язків між складовими елементами соціальної інфраструктури; територіальна - відображення просторової організації її галузей, наслідком якої є сукупність різного виду територіальних утворень /зон, ареалів, центрів, вузлів тощо/. Управлінська структура характеризує підносини ієрархічності та підпорядкованості всередині системи.

З'ясовані теоретичні підходи до вивчення ТОСІ, що полягають у визначенні її закономірностей, принципів, факторів та форм. Вивчення показало, що формування ТОСІ відбувається під дією трьох груп факторів: економічних, ресурсних та соціальних. Однією з найважливіших закономірностей визнана економічна ефективність територіальної організації. Суть її в тому, що раціональною є тільки така організація, яка економить час, зменшуючи при цьому трудовозатрати населення на ведення домашнього господарства і сприяючи всесторонньому збагаченню людини як особистості.

Серед основних принципів ТОСІ в ході дослідження визначені: єдність і взаємовплив ТОСІ та економічного розвитку території; відповідність ТОСІ типу розселення населення.

2. ТО ЖІ розглядається в триаспектному вимірі, зокрема, як: просторова характеристика організації галузевих підрозділів

/компонентів ЖКІ/, що створюють умови для життєдіяльності населення в межах його місцепроживання з точки зору територіального поділу праці та суспільного устрою життя, що знаходить своє відображення в їх просторовій структурі /територіальних пропорціях/;

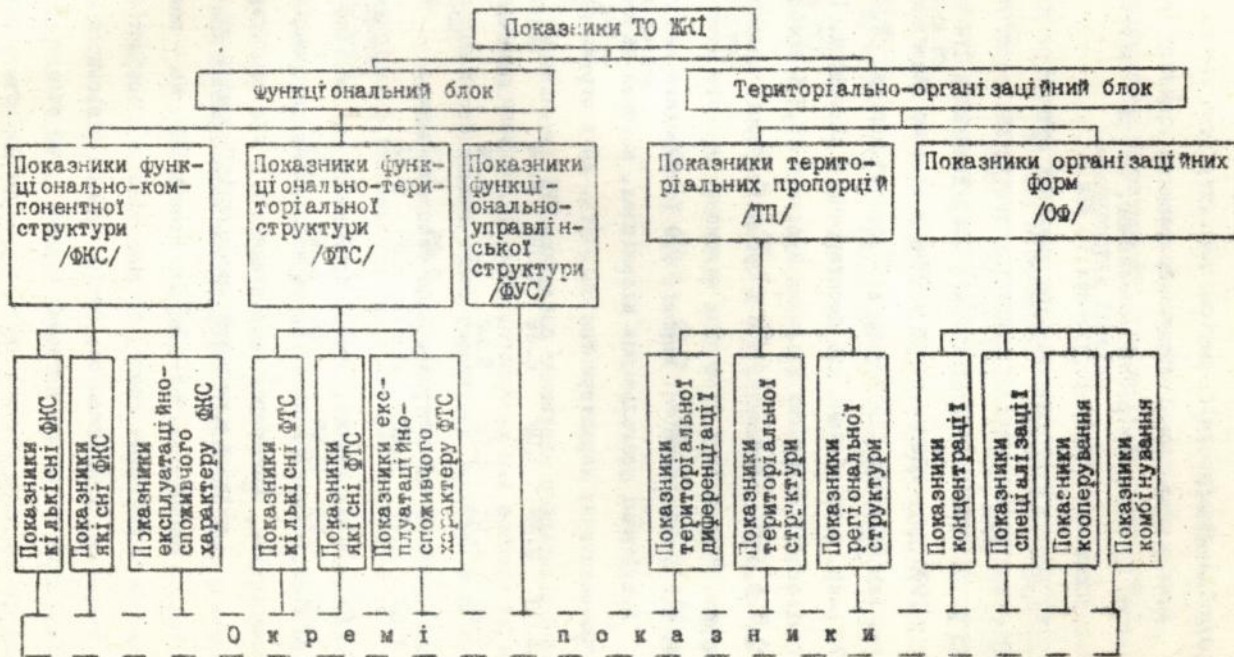
сукупність різних форм суспільної діяльності по наданню благ і послуг населенню /концентрації, спеціалізації, комбінування, кооперування/ та характеристики їх взаємозв'язків та залежності з урахуванням всього комплексу умов функціонування виробництва та інфраструктури на даній території;

сукупність організаційно-управлінських форм досягнення оптимальних співвідношень між компонентами ЖКІ, кінцевим продуктом функціонування яких є виробництво житлово-комунальних послуг населенню в межах певної території.

Дане визначення дозволило виділити основні напрямки та проблеми дослідження ТО ЖКІ, до яких віднесені: територіальна диференціація основних характеристик ЖКІ, характер зміни територіальних пропорцій, особливості розвитку територіальної та галузевої структури ЖКІ, відповідність між рівнем соціального та економічного розвитку території, особливість прояву на території функції управління.

3. Логіка інтерпретації суті ТО ЖКІ реалізована в системі показників, яка включає 68 характеристик ТО ЖКІ, сформованих в два блоки: функціональний та територіально-організаційний /схема 1/. Показники функціонального блоку відображають компонентну, територіальну та управлінську структуру ТО ЖКІ, як цілісної системи. Територіально-організаційний блок показників об'єднує характеристики форм територіальної організації /концентрації, спеціалізації, кооперування, комбінування/ та вимірвачі основних просторових ознак /ступінь територіальної диференціації,

Система показників територіальної організації житлово-комунальної інфраструктури

територіальні пропорції, регіональні структури тощо/.

Аналіз сформованої системи показників дозволив виявити параметри, що в відображенні кількісної, якісної та експлуатаційно-споживчої сторін формування ТО ЖКІ.

4. Аналіз функціонально-компонентної структури ТО ЖКІ на макрорівні виявив кризові явища в розвитку ЖКІ села. Якщо у 1985 р. на 1000 сільських жителів споруджувалось 274 кв.м житла, у 1990 р. - 204 кв.м, то у 1993 р. - лише 141 кв.м. 24,9 % сільських будинків побудовані в довоєнний період, 50,9 % - до 1970 року, а за останні два десятиріччя - лише 10 %. Із загальної кількості сільських житлових будинків 26,3 % зроблені з дерева, 20,6 % - із саману, 1,8 % будинків вкриті соломов, 0,6 % - толем. Тільки 16 % сільських населених пунктів мають водопровід, 3,2 % -каналізаційні мережі, 1,9 % -природний газ /табл. 1/.

Аналітичні узагальнення кількісних, якісних та експлуатаційно-споживчих характеристик свідчать, що в структурі забезпечення сільського населення послугами ЖКІ комунальний підрозділ значно відстає від житлового; серед підгалузевих комунального підрозділу в найбільш критичному стані знаходяться: водовідведення, водопостачання та централізоване газопостачання.

5. Визначені територіальні особливості функціонування ЖКІ в сільській місцевості. В ході проведеного математико-статистичного дослідження доведено, що територіальна диференціація ЖКІ визначається, насамперед, варіативністю п'яти характеристик, які несуть в собі найбільше інформаційне навантаження про-кількісні, якісні та експлуатаційно-споживчі ознаки ЖКІ. Це - показник питомої ваги житлового фонду, що знаходиться в особистій власності громадян; забезпеченість житлом одного сільського мешканця; питома вага сільських житлових будинків, що обладнані водопроводом; питома вага комунальних в структурі житлово-комунальних по-

Таблиця I

Динаміка основних показників функціонально-компонентної структури ЖІ в міській та сільській місцевостях України

Показник	Міська місцевість			Сільська місцевість		
	1985	1990	1993	1985	1990	1993
Житловий фонд на одного жителя, кв.м	15.4	16.5	17.2	18.2	20.6	21.2
Введення житла на 1000 жителів, кв.м	440.0	400.0	281.0	262.0	204.0	141.0
Питома вага населених пунктів /%/, що мають:						
водопровід	88.6	92.6	92.5	4.3	16.0	18.3
каналізаційні мережі	54.4	66.5	67.9	0.7	3.2	3.0
газ	90.5	97.9	97.7	86.6	92.7	92.6
Питома вага житлової площі /усуспільненого житлового фонду/, об'єднаної, %:						
водопроводом	92.4	94.3	95.3	40.5	44.9	53.4
каналізаційними мережами	90.4	93.1	94.2	30.3	34.4	43.2
центральним опаленням	87.0	89.9	91.3	29.3	31.2	41.1
газом	85.9	86.6	86.6	69.3	77.6	78.1
гарячим поста водопостачанням	69.2	78.5	80.2	12.0	14.7	20.1
ваннами	84.7	88.6	89.7	24.8	29.7	37.1

Розраховано за даними Міністерства статистики України

слуг та обсяг житлово-комунальних послуг на I сільського мешканця.

6. В ході аналізу встановлено, що на динаміку обсягу та структури ЖКІ вагомий вплив мають чотири групи факторів: економічні, ресурсні, демографічні та розселенські. Сукупність їх в дисертаційній роботі відображена 72 характеристиками умов територіальної соціально-економічної системи. Аналіз кореляційної залежності між факторами в кожній з виділених груп дозволив виділити найбільш презентативні: серед економічних - обсяг валової продукції сільського господарства на душу населення та питома вага валової продукції сільського господарства, виробленої в особистих підсобних господарствах; серед ресурсних - питома вага капітальних вкладень в соціальну інфраструктуру села; серед демографічних - питома вага населення в працездатному віці; серед розселенських - середній розмір села та питома вага населення, що проживає в селах з чисельністю 3-5 тис. жителів. Доведено, що дані показники в основному є причиною територіальних особливостей ЖКІ і можуть використовуватися як фактори-аргументи в структурі динамічних моделей перспективного розвитку ЖКІ в територіальних соціально-економічних системах різного рівня.

На основі дослідження взаємозв'язків рівня розвитку ЖКІ села із об'єктивними закономірностями розвитку територіальних соціально-економічних систем доведено, що в регіонах, де потенційні можливості розвитку ЖКІ є вищими від досягнутого рівня, доцільним є зосередження коштів та потужностей на розробку нових житлово-комунальних проєктів /Східно-Українська зона; Волино-Подільська підзона/; в регіонах, де розвиток ЖКІ випереджає наявну економічну та ресурсну базу, пріоритетами на перспективу повинні стати удосконалення форм виробництва та зміцнення мате-

ріально-технічної бази ЖКІ.

7. Розроблені та реалізовані методичні підходи до районування території за основними параметрами розвитку ЖКІ та факторами її формування. Аналіз територіальних відмінностей найбільш інформативних характеристик обґрунтував необхідність виділення чотирьох різних за рівнем розвитку ЖКІ зона. Це: 1/ Західно-Українська зона з Карпатською та Волино-Подільською підзонами: Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька, Закарпатська та Волинська, Рівненська, Хмельницька і Тернопільська області; 2/ Центрально-Українська зона: Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська, Вінницька, Черкаська, Полтавська і Кіровоградська області; 3/ Східно-Українська зона: Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Ларківська та Запорізька області; 4/ Південно-Українська зона з Причорноморською та Кримською підзонами: Одеська, Миколаївська, Херсонська області та Республіка Крим.

Проведений на основі регіональних характеристик аналіз, виявив територіальні закономірності в обсягах та структурі ЖКІ /табл. 2/, що дало підстави зробити висновок про їх взаємодіювдність. Спираючись на аналітичні узагальнення результатів проведеного рангування регіонів за рівнем розвитку ЖКІ та факторних ознак: Кримська підзона - Східно-Українська зона - Причорноморська підзона - Центрально-Українська зона - Карпатська та Волино-Подільська підзони. На його основі обґрунтовані припущення: в територіях, що мають вищий загальний рівень соціально-економічного розвитку, є вищі потенційні можливості для розвитку ЖКІ.

основні обсягові та структурні параметри ЖКІ менш розвинутих територіальних одиниць у своєму розвитку закономірно будуть прямувати до своїх аналогів в більш розвинутих територіях.

8. В дисертаційній роботі розроблена та апробована методика

Таблиця 2

Територіальні індекси та регіональна структура платних житлово-комунальних послуг а сільськія місцевості України^х

Зона, підзона	Ж и т л о в о - к о м у н а л ь н і											
	Всьо- го	житлові			к о м у н а л ь н і							
		всьо- го	квар- тирна плата	інші жит- лові	всьо- го	опла- та еле- ктро- енер- гії	опла- та водо- пос- та- чання	опла- та газо- пос- та- чання	плата за цент- раль- не опал- лення	плата за гара- жу воду	плата за во- доді- веден- ня	плата за санітар- ну очис- ку

Територіальні індекси обсягу послуг на одного сільського жителя, Україна = 1.00

Кримська	1.76	2.30	2.44	1.53	1.65	1.69	4.65	0.79	6.36	5.33	4.14	8.00
Східно-Українська	1.47	1.95	1.98	1.78	1.37	1.60	1.15	1.11	1.13	1.33	1.57	2.20
Причорноморська	1.18	1.32	1.33	1.22	1.15	1.43	2.63	0.62	1.64	0.67	1.71	0.80
Центрально-Українська	1.05	1.12	1.14	0.97	1.04	0.91	0.78	1.24	0.98	1.17	1.14	0.40
Карпатська	0.71	0.28	0.21	0.72	0.79	0.50	0.13	1.30	0.13	0.50	0.29	0.00
Волинно-Подільська	0.66	0.46	0.44	0.58	0.70	0.77	0.35	0.69	0.31	0.33	0.29	0.20

Регіональна структура послуг

Кримська	100.0	21.5	19.4	2.1	78.5	41.8	7.1	15.0	10.8	1.2	1.1	1.5
Східно-Українська	100.0	21.8	18.9	2.9	78.2	47.2	2.1	25.1	2.3	0.4	0.5	0.5
Причорноморська	100.0	18.3	15.8	2.5	81.7	52.7	5.9	17.7	4.2	0.2	0.7	0.3
Центрально-Українська	100.0	17.4	15.2	2.2	82.6	37.6	2.0	39.1	2.8	0.5	0.5	0.1
Карпатська	100.0	6.7	4.2	2.5	93.3	30.6	0.5	61.2	0.6	0.3	0.1	0.0
Волинно-Подільська	100.0	11.4	9.3	2.1	88.6	50.4	1.4	34.8	1.4	0.3	0.2	0.1
Україна	100.0	16.4	14.0	2.4	83.6	43.4	2.7	33.3	3.0	0.4	0.5	0.3

побудови багатофакторних економіко-математичних моделей для проведення прогностичних розрахунків динаміки забезпеченості сільського населення житлом та обсягу житлово-комунальних послуг на одного сільського мешканця. В основі методики – взаємозалежність між розвитком ЖКІ та характеристиками територіальних соціально-економічних систем, в яких функціонує інфраструктура. Проведені дослідження виявили, що структура моделі для прогнозування динаміки забезпеченості населення житлом визначається трьома факторами: обсягом валової продукції сільського господарства на душу населення, питомою вагою капітальних вкладень в соціальну інфраструктуру села та структурою сільськогосподарських угідь. Структура моделі прогнозування обсягу житлово-комунальних послуг визначається: обсягом валової продукції сільського господарства на одного мешканця, питомою вагою населення, що проживає в селах з чисельністю 3-5 тис. жителів та питомою вагою комунальних послуг в структурі житлово-комунальних.

9. В роботі обгрунтована необхідність досягнення оптимальної функціонально-компонентної структури ЖКІ регіону, основою формування якої є потенційно необхідні пропорції її структурних елементів, виходячи із рівня соціально-економічного розвитку регіону та прогресуючого характеру територіальної організації.

Регіональний підхід в дослідженні ЖКІ, що обумовлює певну збалансованість між рівнем економічного та соціального розвитку на території, дав можливість визначити об'єктивні закономірності та диспропорції у функціональній структурі ЖКІ, відповідно до цього, обгрунтувати шляхи та напрями її перспективи.

В ході дослідження визначені темпи перспективного розвитку функціональної структури ЖКІ на основі регіональних нормативів, що ґрунтуються на зіставленні регіональних структур платних житлово-комунальних послуг, як кішцевої продукції функціонуван-

ЛІВ ім. В. Стефаніка
АН України

Темпи та пропорції територіального розвитку функціонально-компонентної структури ЖКІ в сільській місцевості на перспективу

Житлові	К о м у н а л ь н і						
	постачан- ня елект- роенергії	газо- поста- чання	водо- поста- чання	цент- ральне опален- ня	гаряче водо- поста- чання	водовід- ведення	санітарна очистка
Республіка Крим	І	С	В	В	В	В	В
Харківська	І	С	В	В	В	В	В
Луганська	І	С	В	В	В	В	В
Дніпропетровська	І	С	В	В	В	В	В
Донецька	І	С	В	В	В	В	В
Запорізька	І	С	В	В	В	В	В
Херсонська	І	С	В	В	В	В	В
Миколаївська	І	С	В	В	В	В	В
Одеська	І	С	В	В	В	В	В
Київська	І	С	В	В	В	В	В
Чернігівська	І	С	В	В	В	В	В
Сумська	І	С	В	В	В	В	В
Черкаська	І	С	В	В	В	В	В
Полтавська	І	С	В	В	В	В	В
Кіровоградська	І	С	В	В	В	В	В
Закарпатська	І	С	В	В	В	В	В
Івано-Франківська	І	С	В	В	В	В	В
Чернівецька	І	С	В	В	В	В	В
Львівська	І	С	В	В	В	В	В
Волинська	І	С	В	В	В	В	В
Рівненська	І	С	В	В	В	В	В
Тернопільська	І	С	В	В	В	В	В
Хмельницька	І	С	В	В	В	В	В
Житомирська	І	С	В	В	В	В	В
Вінницька	І	С	В	В	В	В	В

С - середні, В - вище середнього, П - прискорені, І - інтенсивні, У - уповільнені

ня ЖКІ /табл. 3/.

Ю. Розроблене організаційно-методичне забезпечення підпрограми "Житлово-комунальна інфраструктура" в структурі регіональних програм, методологічну основу якого складають реалізовані в дисертаційному дослідженні: підходи до регіонального аналізу та оцінки функціональної структури ЖКІ з використанням показників: в ТО ЖКІ; методика прогнозування регіонального розвитку ЖКІ з використанням сконструйованих регіональних моделей; районування території за основними параметрами розвитку ЖКІ; методика визначення пріоритетів удосконалення компонентного складу ЖКІ тощо.

Апробація методичного забезпечення на розробці відповідної підпрограми "Державної програми соціально-економічного розвитку Полісся на 1996-2010 рр." довела необхідність виділення трьох етапів робіт над нею: перший етап - роботи теоретико-методичного характеру, другий - аналітико-методичні роботи, третій - організаційно-методичні роботи.

Окреслені основні концептуальні положення розвитку ЖКІ в сільських місцевостях на перспективу, обгрунтовані реальні шляхи ліквідації виявлених в ході дослідження диспропорцій, запропонований комплекс заходів по створенню умов для покращення житлово-комунальних параметрів середовища проживання населення та ефективного функціонування ЖКІ в межах певного регіону, що дозволить раціонально розподілити визначені на реалізацію конкретних заходів інвестиції, мати важливе значення при обгрунтуванні стратегії і політики регіонального соціально-економічного розвитку.

По темі дисертаційного дослідження опубліковані такі роботи:

І. Територіальний фактор в потребленні матеріально-быто-

вых услуг населением Карпатского региона // Личное потребление: региональный аспект: Сб. научн. тр. /Редкол.: Ф.С.Пятакова /отв.ред./ и др. - К.: СОПС УССР АН УССР, 1991. - 0,3 друк. арк.

2. Состояние и перспективы развития жилищно-коммунальной инфраструктуры // Проблемы развития и размещения производительных сил Крыма: Сб. научн. тр. / Редкол.: Н.В.Тарасова /отв. ред./ и др. - К.: СОПС Украины АН Украины, 1992. - 0,4 друк. арк. /у співавторстві/.

3. Удосконалення територіальної організації житлово-комунальної інфраструктури в сільській місцевості // Еколого-економічні проблеми розвитку агропромислового виробництва в Україні в умовах формування ринкових відносин: Тези доп. респ.наук.-практ. конф. - Мелітополь, 1993. - 0,1 друк.арк.

4. Методологические основы построения системы показателей территориальной организации жилищно-коммунальной инфраструктуры // Территориальные пропорции развития потребительского сектора экономики: Сб. научн. тр. / Редкол.: Ф.С.Пятакова /отв. ред./ и др. - К.: СОПС Украины АН Украины, 1993. - 0,4 друк.арк.

Pavlyuk V.V. The territorial organization of housing and municipal services in the countryside: analysis and perspectives

Ph.D. thesis /economic sciences/, speciality 08.10.04 - Social infrastructure, The Council for research on Ukraine's production forces, the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, 1995.

The thesis is a manuscript, which contains: the elaboration of theoretical approaches for the object and subject of research, estimation of territorial differentiation of housing and municipal services in the countryside, the shaping causes of this differentiation, suggestions of specific measures for improving the territorial organization of housing and municipal services in the countryside in perspective.

Павлюк В.В. Територіальна організація жилищно-комунально-ї інфраструктури села: аналіз і перспективи.

Дисертація на соискание ученої ступені кандидата економічних наук по спеціальності 08.10.04. - Соціальна інфраструктура, Совет по изучению производительных сил Украины НАН Украины, г.Киев, 1995.

Дисертація являється рукописом, в якій розроблені теоретичні підходи к изучению предмета и объекта исследования, дана оцінка територіальної диференціації жилищно-комунальної інфраструктури в сільській місцевості, визначені її причини и предложены конкретные мероприятия по совершенствованию территориальної організації жилищно-комунальної інфраструктури села в перспективі.

Ключові слова: інфраструктура, послуга, програмування, регіон, розміщення, сільська місцевість, територіальна організація, фактори, функціональний склад.

Підписано до друку 05.05.95. Формат 60x84/16
Папір тип. №1. Офс. друк Умов.друк.арк.1.3
Умов.фарб.-відб. 1.3 Обл.-вид. арк. 1.0
Замовл. № 195 Тираж 100 екз. Безкоштовно

Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України
252032, Київ-32, бульвар Т.Шевченка, 60.
Дільниця оперативного друку РВПС України НАН України
252032, Київ-32, бульвар Т.Шевченка, 60.

AB 32.392